Europees Parlement
2019-2024

Commissie buitenlandse zaken

2023/2117(INI)

5.9.2023

ONTWERPVERSLAG

over de uitvoering van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid – jaarverslag 2023
(2023/2117(INI))

Commissie buitenlandse zaken

Rapporteur: David McAllister

PR_INI

INHOUD

Blz.

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT 3

TOELICHTING 10

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over de uitvoering van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid – jaarverslag 2023
(2023/2117(INI))

Het Europees Parlement,

– gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), en met name de artikelen 21 en 36,

– gezien het verslag van 15 juni 2023 van de vicevoorzitter van de Commissie / hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid (VV/HV), getiteld "CFSP Report – Our priorities in 2023",

– gezien het "Strategisch kompas voor veiligheid en defensie – Voor een Europese Unie die haar burgers, waarden en belangen beschermt en bijdraagt tot internationale vrede en veiligheid", goedgekeurd door de Europese Raad op 24 maart 2022,

– gezien de conclusies van de Europese Raad van 29 en 30 juni 2023,

– gezien Besluit (GBVB) 2021/509 van de Raad van 22 maart 2021 tot oprichting van een Europese Vredesfaciliteit, en tot intrekking van Besluit (GBVB) 2015/528[1],

– gezien het voorstel van de Commissie van 20 juni 2023 voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot instelling van de faciliteit voor Oekraïne (COM(2023)0338),

– gezien de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité, het Comité van de Regio's en de Europese Investeringsbank van 1 december 2021, getiteld "The Global Gateway" (JOIN(2021)0030),

– gezien de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid aan het Europees Parlement en de Raad van 7 juni 2023, getiteld "Een nieuwe agenda voor de betrekkingen van de EU met Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied" (JOIN(2023)0017),

– gezien de resolutie van de Algemene Vergadering van de VN van 23 februari 2023 over de beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties als grondslag voor een alomvattende, rechtvaardige en duurzame vrede in Oekraïne (A/RES/ES-11/6), en gezien eerdere resoluties van de Algemene Vergadering van de VN over de agressie tegen Oekraïne,

– gezien de resolutie van de Algemene Vergadering van de VN van 7 april 2022 over de schorsing van het lidmaatschap van de Russische Federatie van de Mensenrechtenraad

[1] PB L 102 van 24.3.2021, blz. 14.

(A/RES/ES-11/3),

– gezien de tussentijdse herziening van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking – Europa in de wereld,

– gezien artikel 54 van zijn Reglement,

– gezien het verslag van de Commissie buitenlandse zaken (A9-0000/2023),

A. overwegende dat de op regels gebaseerde internationale orde in toenemende mate op de proef wordt gesteld door autocratische actoren die proberen multilaterale organisaties te ondermijnen, destabilisatie te veroorzaken en de mondiale veiligheid te bedreigen;

B. overwegende dat de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne de aanleiding is voor de EU om wederom prioriteit te geven aan het uitbreidingsbeleid, dat haar meest doeltreffende instrument voor buitenlands beleid blijft;

C. overwegende dat de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne de noodzaak van een ambitieuzer, geloofwaardiger en eensgezinder EU-optreden op het wereldtoneel aan het licht heeft gebracht en heeft aangetoond dat de lidstaten blijk moeten geven van de vereiste politieke wil om het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) te herdefiniëren tot volwaardig Europees beleid;

1. benadrukt dat het optreden van de EU als mondiale speler op het vlak van buitenlands beleid, als betrouwbare internationale partner en een geloofwaardige speler op het gebied van veiligheid en defensie afhangt van haar vermogen om haar waarden te bevorderen en tegelijkertijd haar belangen in de wereld proactief te definiëren, te bevestigen en te verdedigen;

2. herinnert eraan dat de EU zich in haar externe optreden moet laten leiden door de waarden en beginselen die zijn verankerd in artikel 2, artikel 3, lid 5, en artikel 21 van VEU, die de oprichting, ontwikkeling en uitbreiding van de EU hebben geïnspireerd; is van mening dat de EU het GBVB dienovereenkomstig moet vormgeven en aan de hand van de volgende vier beginselen: het aanpakken van de gevolgen van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, het aanpassen van de structuren en besluitvormingsprocedures van de EU, het versterken van op regels gebaseerd multilateralisme en het behartigen van belangen door de ontwikkeling van robuuste strategische partnerschappen;

Aanpak van de gevolgen van de aanvalsoorlog van Rusland tegen Oekraïne

3. veroordeelt nogmaals in de krachtigste bewoordingen de aanvalsoorlog van Rusland tegen Oekraïne; eist dat Rusland en zijn strijdkrachten alle militaire acties staken en dat de Russische leiders hun troepen onmiddellijk en onvoorwaardelijk terugtrekken uit Oekraïne en uit elk ander land waarvan Rusland het grondgebied, of delen daarvan, illegaal bezet;

4. brengt hulde aan de moedige inwoners van Oekraïne, die niet alleen dapper hun land, soevereiniteit, onafhankelijkheid en territoriale integriteit verdedigen, maar ook de Europese manier van leven;

5. benadrukt dat de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne de oostelijke buurlanden en de Westelijke Balkan destabiliseert, hetgeen ook de veiligheid van de EU zelf in gevaar brengt; is van mening dat de EU daarom prioriteit moet geven aan het uitbreidingsproces en de hervorming van het nabuurschapsbeleid;

6. herhaalt dat de lidstaten collectieve investeringen in defensie moeten doen en dringt aan op de volledige tenuitvoerlegging van het strategisch kompas;

7. prijst de Raad en de lidstaten voor hun vastberaden reactie op de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne; dringt erop aan dat de Russische Federatie verder geïsoleerd wordt door een bredere inzet van beperkende maatregelen, ook tegen Belarus; dringt aan op proactieve diplomatie met derde landen om het omzeilen van deze sancties tot een minimum te beperken; spoort de Commissie, de VV/HV en de lidstaten aan internationale steun te mobiliseren voor de door Oekraïne gepresenteerde vredesformule; onderstreept dat de EU en haar lidstaten moeten aandringen op de oprichting van een speciaal internationaal tribunaal om het door de politieke en militaire leiders van de Russische Federatie en haar bondgenoten gepleegde misdrijf van agressie tegen Oekraïne te vervolgen; dringt er bij de Commissie op aan met een juridisch deugdelijk voorstel te komen voor het gebruik van geïmmobiliseerde Russische tegoeden om de wederopbouw van Oekraïne te financieren;

8. is ingenomen met de snelle oprichting van de militaire bijstandsmissie van de Europese Unie; merkt op dat deze missie een tastbaar bewijs is van de niet-aflaatbare steun van de EU aan Oekraïne;

9. verzoekt de lidstaten de vastberadenheid in stand te houden die ze tot nu toe aan de dag hebben gelegd en Oekraïne verdere politieke, humanitaire, militaire, infrastructuurgerelateerde, economische en financiële steun te verlenen zolang dat nodig is; is in dit verband ingenomen met het voorstel van de Commissie tot oprichting van de faciliteit voor Oekraïne;

10. dringt erop aan dat de EU niet voortdurend kan vertrouwen op ad-hocmobilisatie en wijst er in dit verband op dat het vermogen van de EU om op mondiale crises te reageren, moet worden verbeterd;

Aanpassing van de structuren en besluitvormingsprocedures van de EU

11. betreurt het dat het potentieel voor snelle, efficiënte en doeltreffende maatregelen op het gebied van buitenlandse zaken, veiligheid en defensie, waarin de overbruggingsclausules van het VEU voorzien, slechts in zeer beperkte mate is benut; herhaalt zijn oproep aan de Raad om geleidelijk over te stappen op besluitvorming met een gekwalificeerde meerderheid voor besluiten op terreinen van het GBVB die geen gevolgen hebben op militair of defensiegebied;

12. herhaalt dat het Parlement een integrale rol speelt in het GBVB en daaraan een specifieke bijdrage levert op grond van zijn vastomlijnde instrumenten, kanalen en contacten;

13. pleit ervoor dat er ten volle gebruik wordt gemaakt van de “Team Europa”-aanpak om de doeltreffende toewijzing van middelen te waarborgen; dringt erop aan dat het

Parlement deel uitmaakt van “Team Europa” en als zodanig moet worden behandeld;

14. is van mening dat er behoefte is aan strenger parlementair toezicht op het externe optreden van de EU, met inbegrip van regelmatige toegang tot vertrouwelijke informatie;

15. spoort de lidstaten aan toereikende financiële middelen ter beschikking te stellen voor het GBVB;

Versterking van het op regels gebaseerde multilateralisme

16. benadrukt dat multilaterale fora, en dan vooral de VN en haar agentschappen, moeten worden gezien als het samenwerkingsverband waarnaar de voorkeur van de EU uitgaat; spreekt in dit verband zijn bezorgdheid uit over het steeds grotere belang van exclusieve samenwerkingsvormen, die getuigen van toenemende concurrentie tussen grootmachten; verzoekt de lidstaten inclusieve vormen van multilateraal bestuur te versterken en zet de Commissie, de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO) en de Raad in dit verband aan tot nauwere interinstitutionele samenwerking met multilaterale organisaties die integraal deel uitmaken van het internationale, op regels gebaseerde systeem en het beheer van mondiale gemeenschappelijke goederen;

17. onderstreept dat de EU een betrouwbare bondgenoot in de mondiale ontwikkelingssamenwerking moet blijven; uit zijn bezorgdheid over het feit dat de EU te maken heeft met toenemende scepsis en afnemende toewijding onder de bevolking; verzoekt de EU in te spelen op de verwachtingen van de partnerlanden en snel politieke akkoorden met hen na te komen om aan te tonen dat het internationale, op regels gebaseerde systeem de hedendaagse uitdagingen het hoofd kan bieden;

18. verzoekt de Commissie de Global Gateway doeltreffend in te zetten als instrument om de aanwezigheid en zichtbaarheid van de EU wereldwijd te vergroten door middel van investeringen in infrastructuur die nationale waarde creëren in partnerlanden, in overeenstemming met de duurzameontwikkelingsdoelstellingen;

Behartiging van belangen door de ontwikkeling van robuuste strategische partnerschappen

19. benadrukt dat de bestaande partnerschappen met gelijkgestemde landen moeten worden versterkt en benadrukt dat er allianties met andere landen op het zuidelijk halfrond moeten worden opgezet;

20. benadrukt hoe belangrijk sterke en strategische trans-Atlantische samenwerking is; verzoekt de Commissie de banden aan te halen met belangrijke partners in zowel de Verenigde Staten als Canada om het hoofd te bieden aan mondiale uitdagingen die gevolgen hebben voor onze gedeelde waarden, belangen, veiligheid en welvaart;

21. is verheugd over de sluiting van het Windsor-kader; dringt aan op meer gestructureerde samenwerking met het VK op het gebied van buitenlandse zaken en op een grotere betrokkenheid van het VK bij Europese veiligheids- en defensieprojecten;

22. is ingenomen met de oprichting van de adviesgroep Belarus-EU om een permanente dialoog tussen de EU en de Belarussische democratische krachten mogelijk te maken,

en met de voortdurende steun die wordt verleend aan Russische mensenrechtenverdedigers en onafhankelijke media binnen en buiten Rusland;

23. wijst op de noodzaak om blijk te geven van oprechte politieke toewijding voor de toetredingsonderhandelingen met Albanië, Montenegro, Noord-Macedonië en Servië, die echter afhankelijk zijn van de uitvoering van EU-gerelateerde hervormingen;

24. is ingenomen met de toekenning van de status van kandidaat-lidstaat aan Oekraïne, Moldavië en Bosnië en Herzegovina en de opheffing van de visumplicht voor Kosovaarse burgers; wijst erop dat het verzoek van Georgië om toe te treden tot de EU zal worden beoordeeld op basis van zijn eigen verdiensten en het welslagen van het land om te voldoen aan de criteria van Kopenhagen voor EU-lidmaatschap;

25. is van mening dat de toetreding van Oekraïne en Moldavië tot de EU een geostrategische investering in een verenigd en sterk Europa zou zijn; prijst de reeds geboekte vooruitgang op het gebied van hervormingen en dringt er bij de Commissie op aan te komen met een ambitieus stappenplan voor toetredingsonderhandelingen dat voor het einde van dit jaar van start moet gaan, alsook voor de geleidelijke integratie van Oekraïne en Moldavië in het beleid en de programma's van de EU;

26. benadrukt dat bij gebrek aan een drastische koerswijziging door de Turkse regering het proces van toetreding van Turkije tot de EU niet kan worden hervat; verzoekt de EU en de Turkse regering vooruitgang te boeken in de richting van een nauwer, dynamischer en strategischer partnerschap; verzoekt de Commissie een parallel en realistisch kader te scheppen voor de betrekkingen tussen de EU en Turkije waarin de belangen van alle betrokken partijen vertegenwoordigd zijn;

27. spoort de VV/HV en de Commissie aan het zuidelijke nabuurschap van de EU te versterken, onder meer door een intensievere dialoog, en te zorgen voor voldoende middelen voor de tijdige en doeltreffende uitvoering van de nieuwe agenda voor het Middellandse Zeegebied;

28. neemt kennis van het politieke akkoord over een alomvattend partnerschapspakket met Tunesië; herinnert eraan dat dit memorandum van overeenstemming gepaard gaat met voorwaarden en dringt er bij de Commissie op aan erop toe te zien dat deze worden nageleefd;

29. benadrukt dat er strategischer moet worden samengewerkt met de Golfstaten, met name wat betreft de bevordering van regionale veiligheid, samenwerking, klimaatactie en mensenrechten;

30. is ingenomen met de hervatting van de diplomatieke betrekkingen tussen het Koninkrijk Saudi-Arabië en de Islamitische Republiek Iran; veroordeelt het brute optreden van de Iraanse politie en veiligheidstroepen, waaronder de Islamitische Revolutionaire Garde, tijdens demonstraties na de dood van Mahsa Amini;

31. is ingenomen met de Abraham-akkoorden en verwacht dat deze zullen leiden tot vrede, stabiliteit en de-escalatie van de spanningen in het Midden-Oosten; herhaalt zijn niet-aflatende steun voor een via onderhandelingen tot stand gekomen tweestatenoplossing voor Israël en Palestina op basis van de grenzen van 1967, met twee soevereine

democratische staten en met Jeruzalem als hun gezamenlijke hoofdstad;

32. benadrukt dat de aanwezigheid van de EU in Centraal-Azië moet worden opgeschaald als reactie op de Russische en Chinese bemoeienis in de regio; onderstreept dat de EU belang heeft bij het aanhalen van de economische en politieke banden met de landen in Centraal-Azië, mede om de omzeiling van sancties tegen Rusland en Belarus tot een minimum te beperken;

33. herhaalt dat een vreedzame, stabiele en op regels gebaseerde Indo-Pacifische regio van cruciaal belang is voor Europa en roept met dat doel op tot nauwere politieke banden met gelijkgestemde partners, in overeenstemming met de EU-strategie voor samenwerking in de Indo-Pacifische regio, met name met Japan, de Republiek Korea, Australië en Nieuw-Zeeland;

34. merkt op dat geopolitieke uitdagingen het gedeelde belang van de EU en India bij het waarborgen van veiligheid, welvaart en duurzame ontwikkeling hebben versterkt; is verheugd over de oprichting van de Handels- en Technologieraad EU-India; dringt aan op een top tussen India en de EU om de bilaterale betrekkingen hoog op de agenda te houden;

35. is van mening dat de opkomst van China een van de belangrijkste geopolitieke uitdagingen van de 21e eeuw blijft en een multidimensionaal antwoord vereist waarmee de EU haar contacten met China op een aantal belangrijke punten handhaaft en tegelijkertijd de risico's van deze relatie vermindert door de overmatige economische afhankelijkheid in kritieke sectoren terug te dringen;

36. veroordeelt het door de Chinese regering geleide systeem van dwangarbeid en de misdaden tegen de menselijkheid in Xinjiang; herinnert eraan dat het één-Chinabeleid een hoeksteen van de betrekkingen tussen de EU en China blijft;

37. veroordeelt de aanhoudende militaire provocaties van China ten aanzien van Taiwan met klem en herhaalt zijn krachtige afwijzing van elke unilaterale wijziging van het status quo in de Straat van Taiwan;

38. benadrukt dat middelen moeten worden gebundeld, wat betekent dat er een echte "Team Europa"-aanpak nodig is om de politieke voetafdruk van de EU in de Stille Oceaan doeltreffend te vergroten;

39. onderstreept dat de Associatie van Zuidoost-Aziatische staten (Asean) een cruciale bondgenoot is bij het versterken van op regels gebaseerd multilateralisme; pleit voor nauwe samenwerking in overeenstemming met de verklaring van de gezamenlijke leiders van de EU en de ASEAN van 14 december 2022 om de regionale dynamiek vorm te geven die verder gaat dan de binaire beperkingen van de Chinese en Amerikaanse concurrentie;

40. is ingenomen met de ondertekening van de post-Cotonou-overeenkomst en de bijbehorende regionale protocollen, die na de ratificatie ervan een ongekende regionale focus op landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan mogelijk zullen maken; dringt er bij de Commissie en de VV/HV op aan ervoor te zorgen dat de top tussen de EU en de Afrikaanse Unie van februari 2022 een vervolg krijgt teneinde de

samenwerking bij initiatieven van gemeenschappelijk belang te verdiepen en tegemoet te komen aan de behoeften van de partnerlanden in Afrika;

41. neemt kennis van de top tussen de EU en de Gemeenschap van Latijns-Amerikaanse en Caribische staten, maar spreekt zijn bezorgdheid uit over het feit dat deze top geen keerpunt vormde in de biregionale betrekkingen, met name gezien de toenemende invloed van China en Rusland in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied; verzoekt de lidstaten en de EDEO proactieve diplomatie in de regio na te streven, met een sterke nadruk op de verdediging van de multilaterale wereldorde, het internationaal recht en de eerbiediging van de democratie en de mensenrechten; is ingenomen met de afronding van de onderhandelingen over de geavanceerde kaderovereenkomst tussen de EU en Chili en de associatieovereenkomst tussen de EU en Mexico; dringt er bij de Commissie op aan beslissende vorderingen te boeken bij de overeenkomst met Mercosur en herinnert eraan dat de ratificatie van de associatieovereenkomst tussen de EU en Midden-Amerika moet worden afgerond;

42. dringt aan op een grotere betrokkenheid van de EU in het noordpoolgebied met het oog op de gevolgen van de klimaatverandering, de industriële en economische concurrentie en de vrije scheepvaart;

43. benadrukt dat het zuidpoolgebied gezien de veranderende geopolitieke dynamiek als een opkomende regio van belang moet worden beschouwd; wijst op het belang van multilaterale samenwerking bij het beheer van beschermde mariene gebieden;

°

° °

44. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Europese Raad, de Raad, de Commissie, de vicevoorzitter van de Commissie / hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid en de regeringen en parlementen van de lidstaten.

TOELICHTING